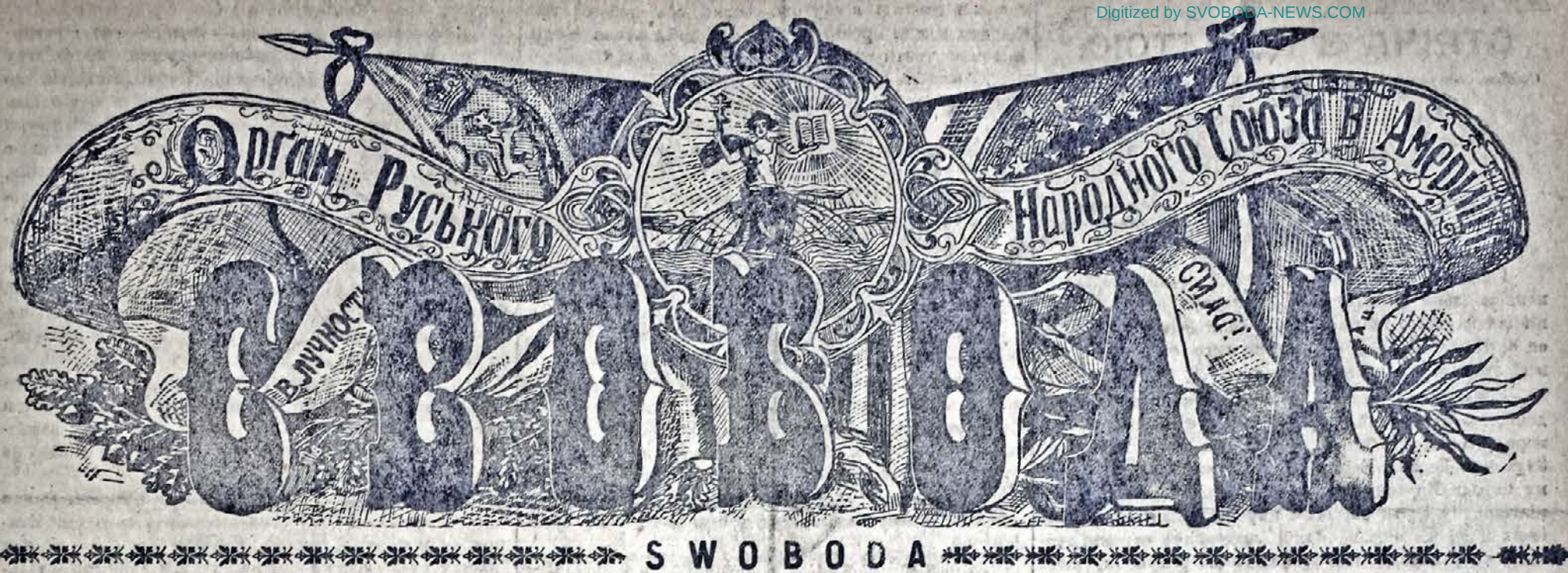

Москвофіли, платні агенти російського уряду.

На живім народнім нашім організмі, неначе хробачливий боляк від ряду літ гниє москвофільська пошесть. Наша національна несвідомість або і мало-свідомість була головною причиною, що ся пошесть розвинула ся до того степені, що стала перепороною нашого народно-політичного і культурно-просвітнього розвитку. Бо коли ми від століття відродження ведемо безвинну, важку боротьбу о наше народне існування, в обороні чистоти нашого народного стягу, то сі платні агенти чужої деспотичної держави накладають усіх своїх сил, щоб знищити всю нашу народню працю, щоб обкидати її перед лицем світа грязюкою.

Усю деструктивну, підлу роботу наймитів нашого ворога робили і роблять москвофіли за гроші і то виключно за гроші. І коли в наших часописах появлявся колись закид, що цілий кацапський рух в нашій народі викликаний штучно тільки за російські рублі, то на се москвофільські провідники сейчас відповідали з обуренням, що такий закид є денунціяцією, й клеветою, киненою на їх партію. Таку відповідь дав в відецьким парламенті послови М. Васильови Дудикевич, таке саме вічно торочать їхні часописи.

А однак факти доказують, що москвофіли таки дійсно нічо иньше, як платні агенти російського уряду.

Отсе появил ся новий випуск (кн. III—IV за 1908 (!) р.) „Научно-литературного сборника“, який містить працю д-ра Іл. Свенціцького п. з. Матеріали по історії відродження Карпатської Русі ч. II. (Львів, 1908. ст. 159—1, 8°).

„Матеріали“ д-ра Іл. Свенціцького складають ся з двох нерівних частин, з яких для нас найцікавіша кореспонденція найвищачіших москвофільських діячів.

На отсю кореспонденцію ми звертаємо тут увагу нашого загалу та подасмо деякі листи з публікації д-ра Свенціцького в дословнім відписі:

Лист Виділу Товариства „Русская Бесѣда“ в Чернівцях до Попечителя Виленського наукового округу П. Н. Батюшкова з 1869 р. (ст. 51—52).

„Ваше Превосходительство! На крузь земномъ прозябъ и въ напомъ Краю въ послѣдніе дни класъ (-колог) достойный житницы російской, класъ шеничныхъ розсѣявшихся по лицу всея земли отъ широкой нивы Россіи, сіе есть одно русское общество подъ именемъ „Русская Бесѣда“ учредилось изъ ученыхъ Русскихъ на Буковинѣ въ головномъ градѣ Черновцахъ въ незабвенную память проѣзда Ея Императорскаго Величества великія Государыни російской въ Крымъ черезъ Буковину и тое общество, существующе нынѣ отъ немногихъ дней правельно по уставамъ подтвержденныхъ ц. к. Правительствомъ, которыхъ одинъ экземпляръ здѣ въ прилученіи Вашему Превосходительству всенижайше подносимъ. Но жребій нашего общества разбивается бѣднѣ, на одній сторонѣ отъ ненависти злобствующихъ намъ инноплеменниковъ, на второй же отъ чувствительной скудости средствъ къ существованію соразмѣрному предпріятій себѣ дѣла. Въ такомъ убо положеніи да не останеть русское наше общество въ презрѣніе инноплеменникомъ, возносимъ гласъ къ великодушію і народолобію высокихъ мужей въ пространной державѣ російской о мыслостивное вспоможеніе, яковъ гласъ и къ Вашему Превосходительству провъщаваемъ, да благосклоннѣйше изволити сіе общество Вашею милостію въ либо чѣмъ состоящемъ дарѣ — деньгахъ, книжкахъ, часописахъ и проч. — подперти, понеже здѣ ниоткуда ни надѣмся помощи, а славу Славу русску боронити званні есмь природою, и яко быхъ низнали сего званія стыдно намъ признатись.

Общество сіе подкрѣплено помощію Вашего Превосходительства не забудеть донелѣже будетъ существовати руку прещедру, подавную ему крѣпость, и достойнымъ себе показати имени русского народа, при томъ же и молити премилостиваго Бога, да рука Вашего Превосходительства не оскудѣть никогда по умно-

жится на болшее прославленіе имени Божаго и святія Россіи!

Адресъ: Къ Обществу „Русской Бесѣды“ въ Черновцахъ на Буковинѣ въ Австріи.

Во ими Выдѣла „Русской Бесѣды“ всенижайшія рабы: Василій Проданъ, православный проповѣдникъ и Экзирхъ катедральный яко предѣлатель Бесѣды. Теоктистъ Дронъ архидіаконъ катедральной церкви, учредатель и Секретарь Бесѣды.

Значить — правда те, що москвофільські діячі й москвофільські товариства вмійють звертати ся „къ великодушію і народолобію высокихъ Мужей въ пространной державѣ російской о мыслостивное вспоможеніе... въ деньгахъ... на болшее прославленіе имени... святія Россіи!“..., а тим самим їх запереченя в сій справі минають ся зовсім з правдою. Се — одно.

А — друге?

Друге — побачимо з отсього дальшого документу: 2 Лист Я. Головацького до голови „Славянскаго Благотворительнаго Общества“ у С.-Петербурзі А. Т. Гильфердинга з 1870 р.

„Ваше Превосходительство

Александръ Теодоровичъ!

Въ послѣдней повѣдѣ моей за границу заглянулъ я и въ Черновцы на Буковинѣ, этотъ крайній уголокъ русскихъ поселеній на югѣ, и я старался собрать свѣдѣнія о состояніи русскихъ на румынскій румынской націи... Я посѣтилъ русскую бесѣду (клубъ) въ Черновцахъ и познакомился съ предѣлательемъ клуба Отцемъ протоіереємъ и экзархомъ Василіемъ Проданомъ и другими членами. — Я свѣдалъ, что и это общество русское должно постоянно бороться съ неприязненнымъ элементомъ румынскимъ. По мѣрѣ возростанія и успѣшнаго развитія русскаго общества растетъ и ненависть и противудѣйствіе противъ его стремленіямъ у мѣстныхъ Румынъ. — Доселѣ враждовали православные Румыны противъ русской Бесѣды, нападали на православныхъ членовъ русской Бесѣды за то, что они заводять дружбу съ уніятами — русскими, опасными для православія... Но нечаянно явился еще новый недругъ со стороны, откуда всею менѣе опасались буковинскіе русскіе.

— На мѣсто Назимова, прежняго русскаго консула въ Черновцахъ назначенъ Димитрій Дунжанъ, русскій чиновникъ изъ румынской націи. Назимовъ всегда пріятельски относился къ русскимъ на Буковинѣ, преимущественно православнымъ. Они находили въ немъ своего искренняго друга и покровителя. Когда пріѣхалъ новый консулъ, то предсѣд. Бесѣды обратился къ нему какъ русскому и православному зъ прежнею довѣренностью, но въ вдругъ замѣтилъ въ немъ недруга всего русскаго и славянскаго, а рьянаго приверженца румынской партіи. — Дунжанъ уговаривалъ Продана, чтобы онъ покинулъ русскихъ — эту верварскую расу, а обратился къ благородной романской націи, про исходящей отъ римлянъ — бывшихъ обладателей земли и представителей нынѣшней культуры; онъ увѣщевалъ, что фамилія Продановъ не русская а настоящая румынская. Когда онъ замѣтилъ, что онъ Василій твердо держится своихъ началъ и рѣшительно преданъ идеѣ славянства и русской народности, началъ онъ угрожать, что онъ уничтожить это неоптребное гнѣздо затѣйщиковъ русскихъ, что онъ употребитъ все свое вліяніе на русское правительство и русскія Общества, чтобы Русской Бесѣдѣ не посылались никакія поддержки, ни деньгами, ни книгами. Члены Бесѣды опасаются, чтобы истинно клеветы чиновнаго лица не поколебали довѣря къ Бесѣдѣ у Благотворительнаго Комитета, и просили меня, чтобы я предупредилъ и разъяснилъ причины возводимыхъ на нихъ козней. По той причинѣ я должностію моею почтитою доложить Вамъ обо всемъ, что я свѣдалъ на мѣстѣ. Теперь, говорятъ г-нъ Дунжанъ познакомившись съ окрестными помѣщиками и при посѣщеніи ихъ вездѣ съ презрѣніемъ и злобою отзывается о русской Бесѣдѣ и буковинскихъ русскихъ, обѣщая Румынамъ, что онъ уничтожить эту русскую пропаганду въ румынской землѣ. Намъ извѣстно, какія инструкции получилъ г-нъ Дунжанъ при своемъ назначеніи въ консулы, но собравъ, что его предшественникъ не мѣшался въ политическія и

національности равномѣрно, а только въ частной своей жизни оказывалъ пріязнь и благорасположеніе къ русскимъ — не оскорбляя другихъ націй — мы предполагаемъ, что г-нъ Дунжанъ увлекается политическими мечтами румынъ и злоупотребляетъ своею должностію и вредитъ русскому дѣлу вм. помогать. По той причинѣ я прошу Ваше Превосх. нельзя-ли было бы смѣнить г-на Дунж. другимъ лицомъ — русскимъ — который лутше исполнялъ бы свою должность. Можетъ быть, это дѣло покажется мѣлочью, провинціальными дразгами — но Пруссакіи имѣвъ въ виду замѣщать вѣ и мѣлкіе посты голыми людьми — заняли такую позицію, что стали грозными не только Франціи, но и всей Европѣ.

Не знаємо, що більше подивляти в обох тих листах? Чи безсоромне, жебрацьке блганс „высокихъ Мужей въ пространной державѣ російской о мыслостивное вспоможеніе“ — в першій, чи сьмилу денунціяцію Я. Головацького перед російським урядом на одного з його заграничних урядників за те, що той, попавши в конфлікт з буковинськими москвофілами, загрозив, „что употребитъ все свое вліяніе на русск. правительство и русскія Общества, чтобы Русской Бесѣдѣ не посылались никакія поддержки, ни деньгами, ни книгами“... і т. д. — у другім. В кождім разі з обох сих листів бачимо ad oculos:

1) що москвофільські організації не тільки звертали ся за грошовими підмогами для себе до Росії (як се видно з першого листу), але що підмоги такі діставали з віттам — і то не тільки:

2) від різних російських товариств, але: 3) також від російського правительства (як се видно з другого листа) — бо інакше:

а) російський конзуль не міг би грозити, що звисе цілого свого впливу на російське правительство і на російські товариства, щоби „Русской Бесѣдѣ“ не посилали ся ніякі підмоги — ні грішми, ні книжками і т. д. — коли-б такі підмоги справді не посилали ся...

б) члени „Бесѣды“ не потребували би „опасаться“ (боятися), щоби аргументи конзуля (менше о те, чи правдиві — чи „клевета“) справді не наварили того, чим він грозив... і не треба було би заходів з боку Я. Головацького, щоби такого небезпечного конзуля „смѣнить другимъ лицомъ — русскимъ — который лутше исполнялъ бы свою должность (оттут видно, як на долоні, яку то „должность“ сповнюють російські конзулі у відношені до наших москвофілів...)

Сконстатоване отсих фактів на підставі автентичних документів, які вийшли з під руки самих москвофілів і які опублікувала сама-ж москвофільська „Галицко-русская Матица“ у своїм органі, являєть ся супроти енергічних заперечень зі сторони москвофільських діячів і москвофільських організацій і обкинення при тій нагоді болотом цілого українства (vide: заява в Соймі дра В. Дудикевича, великий маніфест — протест львівської „Русской Рады“ по промові пос. М. Василька у парламенті і т. д.) — дуже важним і... актуальним — і тому тільки ми рішили ся звернути на них іще раз увагу нашого загалу. Зрештою окрім наведених документів масмо на подтвержденіе того, що рисофільський рух між нашим народом стоить головно завдяки грошовим підмогам Росії, ще инші — признання самих москвофільських діячів. „Даже то, чѣмъ мы можемъ похвалить себя въ самомъ дѣлѣ — пише Адольф Добрянскій до И. П. Корнилова в 1884 р. — происходитъ посредственно отъ славныхъ дѣятелей великой Россіи, преимущественно же отъ Славянскаго Благотворительнаго Общества Петроградскаго... і т. д. („Матеріали“, ст. 95). Чи-ж треба же чого сяяснішого й виразнішого?

Р 31
Подавати більше виписок — вважаємо злишнім. Дороги, цілѣ, взагалі — суть і характер москвофільської пропаганди між нашим народом ілюструють нам наведені документи аж надто наглядно. Не допоможуть ніякі викрути, ніякі заперечення.

